

วัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นภาคตะวันออก

: กรณีศึกษาคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก จังหวัดตราด

The Culture of Music and Indigenous living in eastern region

: A Case study of Beggar Song, Bantungkaidug Company, Trad Province

รณชัย รัตนเศรษฐ์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านดนตรีวิทยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจแหล่งข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก : กรณีศึกษาคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก จังหวัดตราด 2) เพื่อนำข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก : กรณีศึกษาคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก จังหวัดตราด มาบันทึกตามกระบวนการทางด้านดนตรีวิทยา

ผลการศึกษาพบว่า คณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นชาวไทยของที่สืบเชื้อสายต่อกันมา อาศัยที่บ้านทุ่งไก่อัดัก ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดตราด สืบทอดวัฒนธรรมดนตรีเพลงขอทานต่อกันมาโดยใช้วิธีถ่ายทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันมีนางอร สุขังเป็นหัวหน้าคณะ โดยรับช่วงสืบทอดมาจากพ่อและแม่ และยังมีผู้สืบทอด ลักษณะการแสดงของคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นเพลงขอทานที่ใช้สำหรับร้องในงานบุญช่วงประเพณีสงกรานต์เท่านั้น ไม่ได้ประกอบเป็นอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว รูปแบบอัตลักษณ์ของบทเพลง เกิดจากความเฉพาะเจาะจงของทำนองเพลงที่จดจำสืบทอดกันมา มีอัตลักษณ์เฉพาะคือ “การเอื้อน” ทำนองที่เน้นลีลาการเอื้อน โดยเฉพาะในช่วงหางเสียง ซึ่งจะต่างจากคณะอื่นๆ ที่การเอื้อนหางเสียงจะสั้นกว่า จำเป็นจะต้องจดจำลีลาการเอื้อนให้แม่นยำเพราะไม่มีการจดบันทึก ส่วนคำร้องใช้การจำและจดบันทึกไว้สำหรับการถ่ายทอด ในส่วนบทบาทของงานดนตรีกับประเพณีในวิถีชีวิตของชุมชน จากการรวมกลุ่มกันในช่วงวันสงกรานต์ เพื่อไปขอรับบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อนำไปถวายวัด เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เกิดความสามัคคี มีความเป็นเจ้าของเป็นส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ เพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก วัฒนธรรมดนตรี

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรี คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research was a qualitative musicological research. The objectives of the study were to 1) survey the basic resource of the culture of music and indigenous living in eastern region: a case study of beggar song, Bantungkaidung Company, Trad province, and 2) record these information according to the process of musicology.

The results revealed that the company of beggar song, Bantungkaidug company has belonged to Thai Chong who descent from Chong. They have lived in Bantungkaidug, Tha Kum, Mung, Trad province. The beggar song has been ingerited continuously from their ancestors. Nowadays Mrs. Orn Sulhang inherits the company from her parents but still no inheritance. The characteristics of beggar song, Bantungkaidug company was to sing only in religious ceremony of Songkran festival, not for earning a living. The identity of song derived from the specialty of the remembered melody, especially the bowel migration. The melody which emphasis this style in the last duration is different from other companies whose the last duration are shorter. It is essential to remember the style of bowel migration precisely because there was no record. The lyrics were remembered and recorded for transmitting from generation to generation. For the role of music and indigenous living, Requesting for donation's group in Songkarn festival built a strong relationship of community and community's participation.

Keyword: beggar song, Bantungkaidug, Culture of Music

ความสำคัญและที่มา

เนื่องจากที่รัฐบาลได้เล็งเห็นและให้ความสำคัญในด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งได้บรรจุอยู่ในนโยบายของรัฐบาลข้อที่ 4 ที่จะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ โดยอนุรักษ์ ฟื้นฟูและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับ

ประเทศ หากแต่ข้อมูลพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือแม้แต่การท่องเที่ยวมี แหล่งข้อมูลพื้นฐานมากมายเพื่อค้นคว้าศึกษา แต่แหล่งข้อมูลทางประเพณีวัฒนธรรม และ ศิลปะการแสดงท้องถิ่น กลับหาข้อมูลได้น้อยมากแทบไม่มีใครเก็บรวบรวมไว้ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านั้นวันจะหมดไป อีกทั้งปัจจัยความหลากหลายทางสังคมและ บริบทพื้นที่ในแถบภาคตะวันออก ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมและศิลปะการแสดงมีความหลากหลาย ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะแถบพื้นที่ที่ติดกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ จังหวัดตราด จันทบุรี สระแก้ว และ ปราจีนบุรี ซึ่งมีงานด้านวัฒนธรรมหลากหลายด้าน เช่น งานวัฒนธรรมด้านประเพณี ศิลปะการแสดง ท้องถิ่น และงานวัฒนธรรมด้านดนตรีของกลุ่มชนหลากหลายชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดเป็นความ หลากหลายด้านศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้สำหรับเป็นแนวทางใน การศึกษาวิจัยเชิงลึกต่อไป และเป็นการอนุรักษ์ไม่ให้งานศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้สูญหายไป

งานด้าน “วัฒนธรรมดนตรี” เป็นอีกหนึ่งสาขาที่สำคัญในงานด้านศิลปวัฒนธรรมที่มี ความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะกับการดำเนินชีวิตของคนตั้งแต่เกิดจนกระทั่ง ตายไป กลุ่มคนในแต่ละชาติพันธุ์มีการนำ “งานดนตรี” เข้าไปผูกเชื่อมกับ “วิถีชีวิตความเชื่อของคน ในชุมชน” ซึ่งทำให้เกิดงานดนตรีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวิถีชีวิตของคนในสังคมเหล่านี้ มีความ แตกต่างหลากหลาย และมีคุณค่าที่ควรเก็บบันทึกรักษาไว้เป็นมรดกของแผ่นดิน

จังหวัดตราดมีพื้นที่เพียง 2,819 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือมีอาณาเขตติดกับประเทศ กัมพูชา ทิศใต้ติดกับอ่าวไทยและน่านน้ำทะเลประเทศกัมพูชา เนื่องจากพื้นที่ที่ติดต่อกับประเทศเพื่อน บ้านและติดอ่าวไทยทำให้เป็นเมืองที่มีการติดต่อค้าขาย และการเคลื่อนย้ายของชุมชนเป็นระยะๆ² รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนและการผสมผสานทางวัฒนธรรมหลายด้าน ทั้งวิถีการดำเนินชีวิตและ ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงเป็นที่มาของการศึกษาและบันทึกไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจแหล่งข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่นภาค ตะวันออก : กรณีศึกษาคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัด จังหวัดตราด
2. เพื่อนำข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก : กรณีศึกษา คณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัด จังหวัดตราด มาบันทึกตามกระบวนการทางด้านดนตรีวิทยา

² www.trat.go.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเก็บรักษาวัฒนธรรมดนตรีด้านเพลงขอทาน และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการเผยแพร่
2. ใช้เป็นข้อมูลเพื่อทำวิจัยต่อยอดสำหรับบุคคล ที่สนใจศึกษางานวัฒนธรรมดนตรี ด้านเพลงขอทาน และหน่วยงานที่สนใจศึกษา อนุรักษ์ส่งเสริมงานด้านประเพณีวัฒนธรรม และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ประวัติพัฒนาการของงานดนตรีในประเด็นความเป็นมา การสืบทอด รูปแบบอัตลักษณ์ของงานดนตรี และบทบาทของงานดนตรีกับประเพณีในวิถีชีวิตของชุมชน
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดตราด

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามในการแสดงสดคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก จังหวัดตราด ในวันที่ 17 มีนาคม 2560 ที่หอประชุมใหญ่ วิทยาลัยชุมชน จังหวัดตราด เท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน การปฏิบัติงานวิจัย คำนึงถึงความสอดคล้องกับหัวเรื่องที่ศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษา และตีความจากข้อมูลจริง ตามหลักฐานที่เก็บได้จากงานภาคสนาม หลักฐานเชิงประวัติศาสตร์ต่างๆ รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านแนวความคิด ความหมาย ความเชื่อ นัยสำคัญ ในด้านวิธีการวิจัยจึงกำหนดใช้กระบวนการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการเบื้องต้น

- (1) กำหนดกรอบแนวคิดที่จะทำการศึกษา พร้อมนำเสนอแนวคิด

(2) ศึกษาและสำรวจข้อมูลด้านเอกสาร และข้อมูลเบื้องต้น จากสำนักหอสมุดต่างๆ หรือสถานที่เก็บรักษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และศึกษาจากบุคคลข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการด้านดนตรี และนักดนตรี ที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่การศึกษา

(3) ศึกษาตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ และสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบเก็บรวบรวมข้อมูล ตามประเด็นที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ และคำถามวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับเป็นกรอบเพื่อปฏิบัติงาน

2. เครื่องมือ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว (VDO) และสื่อวัสดุประกอบการใช้ เครื่องบันทึกเสียง และสื่อวัสดุประกอบการใช้ กล้องถ่ายรูป และสื่อวัสดุประกอบการใช้ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ระหว่างปฏิบัติการวิจัย

3. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลภาคสนาม

(1) วางแผนเพื่อดำเนินงาน การเตรียมเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และติดต่อบุคคลข้อมูล เพื่อขอศึกษาและบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการ เช่น การบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพเคลื่อนไหว ภาพถ่าย เอกสารที่มีการบันทึกข้อมูล เป็นต้น

(2) เข้าพื้นที่ศึกษาภาคสนาม เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ตามกรอบการวิจัย ด้วยวิธีสัมภาษณ์ ทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยมีลักษณะงานข้อมูลที่ดำเนินการเก็บรวบรวม คือ ข้อมูลเนื้อหาสาระเพื่อนำไปเชื่อมโยงสายความคิด (Narrative Threads) ทั้งด้านความเป็นมา ด้านรูปแบบอัตลักษณ์ของเพลงดนตรี องค์ประกอบของดนตรี และการสืบทอด ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลเสียง

4. ขั้นตอนเรียบเรียงข้อมูล

ขั้นเรียบเรียงข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บในภาคสนาม ทั้งข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลจากสื่อบันทึกต่างๆและที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร สิ่งพิมพ์ บทความ นิตยสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาผ่านกระบวนการเรียบเรียง เมื่อผ่านกระบวนการเรียบเรียงแล้ว จึงนำมาจัดจำแนกหมวดหมู่ ตามกรอบประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในประเด็นต่างๆ

5. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากสิ่งต่างๆ คือ การลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล การสังเกตการณ์ในการปฏิบัติงานจริง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์และขอบเขตงานวิจัย

6. ชั้นเรียบเรียงผลการศึกษา และนำเสนอผลงานวิจัย

ข้อมูลเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาทุกส่วนที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ เมื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาทุกหัวข้อแล้วนำมาตรวจสอบ วินิจฉัย ตีความ ประมวลผล คำตอบ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย คำถามวิจัย จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

บทนำ

วัฒนธรรมดนตรีเพลงพื้นบ้าน “เพลงลำภา” และ “เพลงขอทาน” มีลักษณะวัตถุประสงค์ของการละเล่นเพลงกลุ่มนี้เหมือนกัน คือ การร้องเพลงไปตามบ้านในชุมชนต่างๆ เพื่อขอเรียไรข้าวสาร ของใช้ และเงิน เพื่อนำไปถวายวัดในช่วงเทศกาลสำคัญทางพุทธศาสนาของคนไทย ในช่วงต่างๆ ศรีจันทร์ น้อยสอาด (2544, น. 54-57) ได้รวบรวมประวัติความเป็นมาของเพลงลำภา ดังนี้

จากการรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาได้ความว่า ประเพณีลำภาข้าวสาร เกิดตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยเจ้าจอมมารดาน้อย ธรรมชาติ มีพระโอรสคือ กรมพระเทเวศร์วัชรินทร์ ซึ่งเป็นต้นสกุลวัชรวิวงศ์ มีพระโอรสคือ พระองค์เจ้าวัชรวิวงศ์หรือพระองค์ขาว ทรงเสด็จมาที่สามโคกและประทับที่วัดแจ้ง เห็นว่าควรบูรณปฏิสังขรณ์วัด ปีใดที่วัดไม่มีกฐินจะเสด็จมาทอดกฐินและหาการแสดงมาด้วยเช่น โขน ละคร เพราะชาวบ้านชอบดูกันมาก ได้คิดให้เกิดการลำภาข้าวสาร โดยให้ใช้ชื่อเป็นเนื้อเพลงตอนขึ้น เพื่อเป็นการคารวะต่อพระองค์เจ้าขาว ซึ่งทำนุให้ปฏิบัติเป็นประจำต่อมาทุกปี

จากหลักฐานที่ปรากฏว่าพระองค์เจ้าขาวเป็นผู้ริเริ่มประเพณีลำภาข้าวสาร เพราะบทร้องของเพลงตอนขึ้นต้นมีว่า “เจ้าขาวราวละลอกเอ๋ย” ชาวบ้านจึงเรียกติดปากกันว่า “เพลงเจ้าขาว” บ้างก็เรียกว่า “ลำภาข้าวสารพระองค์เจ้าขาว” บ้างเรียกว่า “เพลงขอทาน” ก็มี

...ผู้วิจัย (หมายถึงศรีจันทร์ น้อยสอาด) มีข้อสังเกต คำว่า “ลำภา” แท้จริงแล้วสะกดเช่นไร จึงถูกต้อง คำว่า “ลำภาข้าวสาร” มีผู้ใช้ทั้ง “ร” และ “ล” บ้างสะกดว่า “ลำพาข้าวสาร” และ “ลำภาข้าวสาร” แต่ใช้คำใดจะถูกต้องนั้นยังไม่มีข้อสรุปใด...

จากข้อสังเกตดังกล่าวศรีจันทร์ น้อยสอาด จึงได้รวบรวมข้อคิดเห็นจากนักวิชาการ
ต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

สนอง คลังพระศรี (2543, สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อคิดเห็นคำว่า “รำ” หมายถึงฟ้อนระบำรำเต้น
เป็นท่าทาง เช่น ฟ้อนรำ หมายถึงกิจกรรมที่ต้องมีท่าทางการจัดระเบียบร่างกาย ส่วนคำว่า
“ลำ” หมายถึง ถ้อยคำที่มีทำนองเป็นเรื่องราว เช่น การขับลำเล่านิทานเรื่องนั้นเรื่องนี้ เป็นต้น
ดังนั้นการใช้คำว่า “ลำภาข้าวสารน่าจะให้ความหมายได้ชัดเจนกว่า เพราะในการร้องเล่นลำ
ภาข้าวสาร จุดเด่นที่ภาษาการร้อง เพื่อเรียกรหาข้าวสารไปถวายวัด

อเนก นาวิกมูล (2543, สัมภาษณ์) ให้ข้อคิดเห็น คำว่า “รำพาข้าวสาร” และ “ลำภา
ข้าวสาร” เท่าที่พบมีการเลือกใช้ทั้งสองแบบ เพลงลำภาข้าวสารนี้จะใช้ ร หรือ ล ไม่ทราบแน่
เพราะตั้งแต่ทำการเก็บรวบรวมเอกสารปรากฏหลักฐานทั้งสองแบบ แต่ทั้งสองแบบหมายถึง
การเล่นชนิดเดียวกัน แบบเดียวกัน ต่างกันตรงที่ใช้อักษรต่างกันเท่านั้น

พจิ บำรุงสุข (2543, สัมภาษณ์) ให้ข้อคิดเห็น คำว่า “รำพาข้าวสาร” เกี่ยวข้องกับเพลงลำภาข้าวสาร
เท่าที่พบเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเพลงพื้นบ้านจะใช้ว่า “ลำภา” แทบทั้งสิ้น ส่วน “รำพา”
หรือ “รำภา” สันนิษฐานว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงใช้ภายหลังก็เป็นได้

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสะกดคำว่า “ลำภา” หรือ “รำพา” นั้น เนื่องจาก
คำว่า “รำ” หมายถึงการแสดงอาการท่าทางโดยใช้ร่างกายประกอบท่าทาง เช่น การฟ้อนรำ ขณะที่คำ
ว่า “ลำ” หมายถึง การร้อง ทำนองและการบรรยายเรื่องราว ไม่ได้เน้นที่ท่าทาง ส่วนคำว่า “ภา” หรือ
“พา” เป็นความนิยมในแต่ละยุคสมัยมากกว่า ดังนั้น การใช้คำว่า “ภา” ในลำภาข้าวสารจึงอาจสืบ
เนื่องมาจากความนิยมในยุคสมัยดังกล่าว และยังคงใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นการเล่น
ทางด้านวัฒนธรรมภาษา คำว่า “ภา” ในที่นี้ จึงน่าจะมีความหมายตรงกับคำว่า “พา” หรือ “นำพา”
ที่มีความหมายคือ ลักษณะการนำไปด้วยนั่นเอง

ส่วนเพลง “ขอทาน” มีลักษณะคล้ายกันคือ การร้องเพลงเพื่อขอแลกกับสิ่งของต่างๆ
จากข้อมูลเพลงลำภาข้างต้น จะเห็นว่า บางชุมชนก็เรียกเพลงลักษณะนี้ว่าเพลงขอทาน ความเป็นมา
ของเพลงขอทาน ไพรวรรณ คงกระพันธ์ (2542, น. 164) อ่างใน พ้ามุ่ย ศรีบัว (2555, น. 51) กล่าวว่า

เพลงขอทานเรียกอีกอย่างว่า เพลงวณิพก การร้องเล่นเพลงชนิดนี้จะมีมาครั้งใดไม่ปรากฏ
แต่คงมีการร้องเล่นมาตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ ทั้งนี้เพราะปรากฏในคัมภีร์สารัตถสมุจจัย ซึ่งแต่ง
มากกว่า 700 ปี ยังกล่าวอธิบายเหตุแห่งมงคลสูตรว่า ในครั้งพุทธกาลนั้นเมืองในมัชฌิม
ประเทศมักมีคนไปรับจ้างเล่านิทานให้กันฟังในที่ประชุมชน เช่น ถ้าไม่มีผู้ว่าจ้างก็ต้องออก
ตระเวนเล่านิทานไปในที่ต่างๆ เพื่อขอแลกเปลี่ยนเงินและสิ่งของมายังชีพ

การที่เพลงขอทานและเพลงลำภามีลักษณะวัตถุประสงค์คล้ายกันนั้น เหตุใดต่อๆ มา
เพลงขอทานจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการทำบุญเป็นการขอทานเพื่อประทังชีพหรือเป็นอาชีพที่พบ
เห็นได้ต่อมา จากที่ สุเทพ วิสิทธิเขต (2553, น. 5) อ่างถึงใน พ้ามุ่ย ศรีบัว (2555, น. 51) กล่าวว่า

... เพลงขอทานมีทำนองเป็นเอกลักษณ์ของตนโดยเฉพาะ สมัยก่อนเวลาถึงงานวัดจะต้องหาของใช้เข้าครัว บรรดามัคทายกหรือกรรมการวัดจะต้องออกไปเรียไร่ข้าวสารอาหารแห้งเป็นประจำ จึงต้องมีการร้องขอ ครั้นจะร้องขอธรรมดาก็รู้สึกว่าจะไม่จงใจคนทำบุญ จึงแต่งเนื้อเพลงโดยยึดเอานิทานชาดกเป็นหลัก ใส่ทำนอง มีลูกคู่และเพิ่มเรื่องกำกับจังหวะตามถนัด เมื่อได้สิ่งของมาก็เอาเข้าวัด ต่อมาผู้เลียนแบบและยึดเป็นอาชีพไปเลยก็มี...

จากข้อมูลข้างต้น วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน ลำภาหรือเพลงขอทาน ยังมีคนสืบทอดอยู่จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในบางพื้นที่จะหายสาบสูญขาดคนสืบทอดไปแล้วก็ตาม แต่ยังมีบางพื้นที่ยังมีหลงเหลืออยู่บ้างถึงแม้จะค่อนข้างเหลือน้อยมาก ซึ่งยังมีการสืบสานบทเพลงโดยมีประเพณี วัฒนธรรมในวิถีชีวิตเป็นตัวค้ำชูให้คงอยู่ นอกจากนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการอนุรักษ์เพื่อไว้สำหรับการแสดงในการสาธิต

วัฒนธรรมดนตรีกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นภาคตะวันออก : กรณีศึกษาคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไถ่ดัก จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยดังนี้

(1) ประวัติความเป็นมาของคณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไถ่ดัก จังหวัดตราด

รูปภาพที่ 1 คณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไถ่ดัก จังหวัดตราด

คณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นคณะเพลงขอทานที่เก่าแก่คณะหนึ่งที่ยังสามารถสืบค้นข้อมูลได้ และยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ป้าอร³ ให้ข้อมูลพอสรุปทั้งในด้านประวัติความเป็นมาและรูปแบบวิธีการแสดง ได้ว่า

คณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นชาวไทยของ (เรียกตามผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากหมู่บ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นชนชาวของสืบเชื้อสายกันต่อมาหลายรุ่น การที่เรียกชาวไทยของ อาจเนื่องจากอยู่มานานหลายรุ่น จนในรุ่นต่อๆ มาแต่ละคนต่างมีบัตรประจำตัวประชาชนชาวไทยทุกคน แต่เรียกกันว่าของต่อจากไทย เพื่อให้ทราบถึงเชื้อสายบรรพบุรุษของตนเอง: ผู้วิจัย) ที่บ้านทุ่งไก่อัดัก ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดตราด สืบทอดประเพณีเพลงขอทานต่อๆ กันมาโดยใช้วิธีถ่ายทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ

คณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไก่อัดัก ที่มีป้าอร สุซัง เป็นหัวหน้าคณะ อายุ 79 ปี (เกิดพ.ศ. 2481) เล่าว่า คนในคณะของตนเองส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกันทั้งหมด มีนางสวิง วงษ์ทอง (นามสกุลเดิม กุมพระ) นางมาลี สงวนวงษ์ (นามสกุลเดิม กุมพระ) เป็นพี่น้องที่ร่วมกันในคณะ โดยเริ่มต้นมาจากพ่อต๋วย กุมพระ และแม่ฉวย กุมพระ เป็นคนสอนเพลงขอทานให้ เพลงขอทานของคณะบ้านทุ่งไก่อัดัก เป็นเพลงขอทานที่ใช้สำหรับร้องในงานบุญช่วงประเพณีสงกรานต์เท่านั้น ไม่ได้ประกอบเป็นอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว โดยป้าอรให้ข้อมูลว่า คณะเพลงขอทานแต่ละคณะจะเป็นตัวแทนของวัดต่างๆ ในชุมชน เดินร้องเพลงขอทานเพื่อรับบริจาคสิ่งของ คณะของตนเองจะเริ่มออกร้องเพลงขอทานในช่วงเดือนเมษายน ช่วงประเพณีสงกรานต์ ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย (ก่อนพ.ศ. 2483) ก็จะเริ่มออกเดินช่วงเย็นตั้งแต่เวลาประมาณ 5 โมงเย็นจนถึงเที่ยงคืนของทุกวัน เป็นเวลาประมาณ 5 วัน จนถึงช่วงที่เป็นประเพณีขนทรายเข้าวัดก็จะเลิกเดินขอทาน เพื่อร้องเพลงขอของใช้ต่างๆ เช่น ข้าวสาร กะปิ น้ำปลา อาหารแห้งต่างๆ และรวมถึงเงิน (แล้วแต่ผู้ให้จะบริจาค) โดยในสมัยที่ผ่านมาในแต่ละบ้านที่ผ่านไปก็จะร้องเพลงไปตามบ้าน ก็จะมีผู้บริจาคข้าวสาร อาหารแห้ง ถ้าได้รับเยอะๆ จนถึงไม่ไหวก็จะฝากไว้ตามบ้านต่างๆ แล้วจะมีคนมาช่วยขนกลับไปไว้ที่วัด บางบ้านก็จะทำข้าวต้ม ขนมไว้แจกคนที่มาร่วมเดินขอทาน เป็นบรรยากาศงานบุญที่อบอุ่น มีผู้ให้ความสนใจเหมือนมีงานรื่นเริง จึงสามารถออกเดินขอทานไปได้เรื่อยๆ จนถึงเที่ยงคืน เนื่องจากในช่วงนั้นสภาพสังคมยังเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม จึงทำให้แนวโน้มของการบริจาคเป็นของที่มาจากการทำอาชีพเกษตรกร ต่อมายุคสมัยได้เปลี่ยนแปลง อาชีพของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลง สังคมเมืองเริ่มคืบคลานเข้ามาในสภาพสังคมของคนในชุมชน ข้าวของที่นำมาบริจาคจากการทำเกษตรกรรมจึงเปลี่ยนแปลง กลายเป็นจำนวนเงินเสียส่วนใหญ่

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ป้าอรยังเล่าต่อไปอีกว่า ในยุคสมัยต่อมาก็จะออกไปร้องเพลงขอทานในสถานที่สาธารณะนั้นไม่เหมือนในยุคสมัยก่อน ในยุคสมัยก่อนเดินไปตามบ้านใน

³ นางอร สุซัง นามสกุลเดิม กุมพระ (2560)

หมู่บ้านไม่ได้มีความเจริญ คนต่างอยู่ในบ้านของตนที่ไม่ได้ติดกันมากนักแล้วแต่สภาพครอบครัวนั้น ไม่มีไฟก็เดินจุดตะเกียงส่องทางไปเรื่อยๆ จึงเหมือนการมีมหรสพเคลื่อนที่ไปซบกลุ่มตามบ้านเกิด บรรยากาศที่สนุกสนาน แต่ในยุคสมัยต่อมาการออกไปร้องเพลงขอทานจำเป็นจะต้องขออนุญาตจากทางการ และมีใบแสดงว่าคณะขอทานแต่ละคณะเป็นตัวแทนมาจากวัดใด ถ้าไม่มีใบดังกล่าว ก็จะถูกตำรวจจับถือว่าเป็นขอทานผิดกฎหมาย การบริจาคสิ่งของส่วนใหญ่เป็นเงิน เพราะคนในยุคสมัยต่อมาเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรม กลายเป็นอาชีพค้าขาย รัฐบาลมากขึ้น การไปร้องเพลงขอทานเพื่อขอสิ่งของเข้าวัดจึงไปในสถานที่ๆ มีคนเยอะๆ เช่น ตลาดนัด ชุมชนในเมืองที่มีการค้าขาย บางร้านค้าก็ไม่ให้ร้องเพลงเพียงแต่ให้เป็นตัวเงินมาเลย ดังที่กล่าวมาแล้วคณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไก่อ่ดัก ไม่ได้ทำการประกอบอาชีพหลัก แต่ทำเพื่อต้องการทำบุญเท่านั้น ดังนั้นรายได้ทั้งหมดที่หามาได้จึงไม่ได้หักค่าใช้จ่ายอะไรเลย แม้แต่ค่าอาหารหรือค่ารถพวกตนในคณะก็จะออกกันเอง อีกส่วนหนึ่งที่พอจะเป็นรายได้หรือได้รับเงินค่าจ้าง มาจากการจ้างของส่วนราชการที่ให้ไปแสดง สาธิต ในงานต่างๆ จึงจะได้ค่าจ้าง ถึงกระนั้นคณะเพลงขอทานของวัดทุ่งไก่อ่ดัก ก็ยังคงทำหน้าที่เพื่อสืบสานประเพณีของไทยมาจนถึงปัจจุบันแล้วแต่ใครหรือวัดไหนจะมาตามให้ไปช่วย ป้าอรกล่าวทิ้งท้ายของการสัมภาษณ์ว่า คณะของตนก็จะทำไปจนกว่าจะทำไม่ไหว หรือไม่มีใครเรียกให้ไปช่วย ถ้ายังมีแรงและมีผู้คนที่ยังเห็นความสำคัญก็จะสืบสานต่อไป

รูปภาพที่ 2 การสัมภาษณ์คณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อ่ดัก จังหวัดตราด

(2) การสืบทอด

การสืบทอดของคณะเพลงขอทานวัดทุ่งไก่อัดัก เป็นการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ใช้วิธีการแบบจดจำโดยการเดินร่วมไปกับคณะและอาศัยจดจำบทเพลงที่ผู้ใหญ่ในคณะร้อง ต่อมาจึงมีการจดเนื้อเพลงลงสมุด (เฉพาะเนื้อร้อง ส่วนทำนองต้องจดจำเอาเอง) แล้วนำมาหัดร้อง โดยป้าสวิง วงษ์ทอง และป้ามาลี สงวนหงษ์⁴ ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “ชั้นก็ตามไปกับคณะ พยายามจำที่เค้าร้องแต่ชั้นเอาสมุดไปจดด้วย เมื่อเค้าตายไปชั้นก็ยังถือว่าเค้าเป็นครูของชั้น และได้รับมอบมา” โดยในรุ่นแรกๆ ไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนถ่ายทอดเนื้อร้องทำนองให้ ทราบแต่ว่าเป็นทำนองและเนื้อร้องที่ถูกถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น จนกระทั่งมาในรุ่นพ่อของตนเอง คือ พ่อต๋วย กุมพระ และแม่ฉลุย กุมพระ ที่สามารถร้องเพลงขอทานได้ ถือว่าเป็นสมาชิกในวง เมื่อถึงช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ครอบครัวก็จะออกไปร้องเพลงขอทานเพื่อช่วยเรียกรายของต่างๆ มาให้วัด ต่อมาพวกของตนเองจึงเป็นรุ่นต่อมาที่รับหน้าที่ร้องเพลงขอทานเพื่อช่วยทำบุญให้วัด

การสืบทอดที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ก็มีบ้างที่ได้รับเชิญให้ไปสอนตามโรงเรียนแต่ด้วยเวลาน้อย และประกอบกับเด็กเรียนจบ ก็ยังไม่สามารถที่จะร้องได้ จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการถ่ายทอด และเพลงขอทานเป็นเพลงที่ใช้เฉพาะช่วงเวลา ซึ่งในหนึ่งปีจะมีการร้องเพียงครั้งเดียวในเทศกาลสงกรานต์ และไม่ได้นำไปร้องประกอบเป็นอาชีพ จึงไม่มีใครตามขอเรียนเนื่องจากไม่สามารถทำรายได้เพิ่ม เหมือนเพลงพื้นบ้านประเภทอื่น จนกระทั่งในปัจจุบัน ป้าออร์กียอมรับว่าถ้าหมดไปจากรุ่นของพวกตนเองแล้วนั้น เพลงขอทานของคณะทุ่งไก่อัดักก็จะมีใครสืบทอดและอาจสูญหายได้ต่อไปในอนาคต

(3) รูปแบบอัตลักษณ์ของงานดนตรี

คณะเพลงขอทาน บ้านทุ่งไก่อัดัก ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดง มีแต่รูปแบบการร้อง ใช้จังหวะการปรบมือ และลูกคู่ร้องรับ ซึ่งจะขึ้นด้วยหัวกลอน ดังนี้

เอ้อ เออ เอ็ง เอย...	เชิญเกิดแม่คุณอุตุนหนอง
มีสิ่งของตามแต่จะให้	แม่มีสิ่งใดแม่ให้สิ่งนั้น
แก้ทานแก้ท่าน	ผู้ครองใครเชิญ
สลัดตัดสนิททำกันตามมี	ตามได้สมบัติทั้งหลายไม่ใช่ของเรา
ประจูดั่งเงา ติดกายจะประคอง	สนองหนุนผลบุญที่เราเลื่อมใส
เกิดชาติได้ใด จะไม่ยากจน	บุญกุศลที่เราทำเอาไว้
ลูกอุตสำหรับเอาตัว มาถึงหัวบันได	ศรัทธาเกิดแม่ใจ เอ้ยเอาบุญ

⁴ นางสวิง วงษ์ทอง (นามสกุลเดิม กุมพระ) และนางมาลี สงวนหงษ์ (นามสกุลเดิม กุมพระ) (2560)

ตัวอย่างที่ 1 หัวกลอนคำร้องที่ขึ้นต้น นำเสนอเป็นโน้ตสากล

ผู้นำร้องจะร้องกลอนนำ และลูกคู่จะเป็นผู้ร้องรับซ้ำในแต่ละประโยค พร้อมปรบมือให้จังหวะตาม เมื่อกลอนลงที่ประโยค “ศรีทธาเกิดแม่ใจ เอ๊ย....บุญ” ลูกคู่จะร้องรับซ้ำ จากนั้นผู้ร้องจะดันกลอนโดยอาศัยไหวพริบ ผสมผสานคำที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่เดินไปในแต่ละที่

รูปอัตลักษณ์ดนตรีของเพลงขอทานนั้น เกิดจากความเฉพาเจาะจงของท่านองเพลงที่จดจำสืบทอดกันมา ซึ่งป่าอริผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า ท่านองเพลงของคณะเพลงขอทานของตนนั้นมีอัตลักษณ์เฉพาะคือ “การเอื้อน” ท่านองต้องมีลีลาการเอื้อน โดยเฉพาะที่สำคัญในช่วงหางเสียง ส่วนใหญ่ที่ตนเองเคยได้ยิน คณะอื่นๆ การเอื้อนหางเสียงจะห้วนกว่าคณะของตนเอง ซึ่งจำเป็นจะต้องจดจำลีลาการเอื้อนให้แม่น เมื่อต่อท่านองร้องนั้น (หมายถึงสอนท่านองการร้อง: ผู้วิจัย) ให้กับบุคคลที่มาขอเรียน ตนเองจะให้ความสำคัญกับการเอื้อนเป็นหลัก เพราะจะทำให้รักษาอัตลักษณ์ท่านองเพลงขอทานของคณะตนเองไว้ได้ ส่วนคำร้องนั้นก็จะเป็นการใช้การจำเช่นเดียวกับท่านอง แต่บางคนจะมีการจดคำร้องไว้ ส่วนท่านองยังต้องอาศัยการจำ เนื่องจากไม่มีวิธีการบันทึกโน้ตในเรื่องของท่านอง

ดังนั้นรูปแบบอัตลักษณ์เพลงขอทานของคณะทุ่งไก่อัดัก จังหวัดตราด จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะเจาะจง เป็นแบบฉบับของคณะ ซึ่งทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมเพลงดนตรีที่สำคัญประเภทหนึ่ง ที่ควรบันทึกและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

(4) บทบาทของงานดนตรีกับประเพณีในวิถีชีวิตของชุมชน

ประเพณีเป็นสมบัติของสังคมที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตและสังคมมาโดยตลอด ประเพณีจึงมีบทบาทต่อมนุษย์หลายประการ คือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนใน

สังคม เป็นสัญลักษณ์ซึ่งนำไปเข้าใจสาระสำคัญของชีวิต เป็นเครื่องผูกพันความเป็นพวกเดียวกัน เป็นเครื่องมือผสมผสานความเชื่อต่างๆ เข้าด้วยกัน จากคุณสมบัติดังกล่าว ทำให้ชุมชนผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นผ่านกระบวนการทางประเพณี

กระบวนการทางประเพณีนั้นผูกพันกับชุมชนสังคมตลอดมา โดยกระบวนการทางประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนมีสองส่วนใหญ่ๆ คือ กระบวนการทางประเพณีที่เกี่ยวข้องกับช่วงอายุของคนในชุมชน และ กระบวนการทางประเพณีที่เกี่ยวข้องตามเทศกาลที่คนในชุมชนมีความเชื่อร่วมกัน กล่าวคือ กระบวนการทางประเพณีที่เกี่ยวข้องกับช่วงอายุของคนในชุมชน จะเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนตั้งแต่การเกิดจนถึงการตาย เช่น ตั้งแต่เกิด เมื่อถึงอายุ 1 เดือนก็จะมีพิธีโกนผมไฟ โตมาถ้าเป็นผู้ชายจะมีการบวช จนกระทั่งการตายที่เกี่ยวกับการทำศพ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา มีความเหมือนและการความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน ส่วนกระบวนการทางประเพณีที่เกี่ยวข้องตามเทศกาลที่คนในชุมชนมีความเชื่อร่วมกัน เช่น ประเพณีการลอยกระทง ประเพณีการเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลเหล่านี้ มีงานดนตรีที่เข้าไปมีบทบาททำให้คนในชุมชนใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสืบทอดประเพณีต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา และเป็นความหวังจะทำให้ทั้งตนเอง คนในครอบครัว และชุมชนตนเองมีความเจริญก้าวหน้า

กรณีศึกษาเพลง “ขอทาน” หรือ “ลำภา” ของคณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไผ่ดัก จังหวัดตราด ใช้งานดนตรีเป็นเครื่องมือในการทำนุบำรุงศาสนา ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยการรวมกลุ่มกันในช่วงวันสงกรานต์ เพื่อไปขอรับบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อนำไปถวายวัด การรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เกิดความสามัคคี มีความเป็นเจ้าของเป็นส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ในการรวมกลุ่มไม่ได้รับคำตอบใดๆ เป็นการเสียสละ (ซึ่งผู้ที่มาถือว่าเป็นการทำบุญกุศล) ในช่วงยุคนี้คณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไผ่ดัก ยังคงใช้วัฒนธรรมดนตรีในการส่งเสริมสืบสานประเพณีของไทย และยังคงมีบทบาทต่อสังคมชุมชนได้ต่อไปจากสองปัจจัย ได้แก่ 1) จากสภาพสังคมไทยที่ยังคงยอมรับและอนุรักษ์รักษาประเพณีสำคัญไว้ และ 2) การสืบทอด และการคงอยู่ของคณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไผ่ดัก หากสองปัจจัยนี้ยังคงอยู่ บทบาทของวัฒนธรรมเพลงดนตรีกับประเพณีก็จะยังคงอยู่กับวิถีชีวิตของคนในสังคมได้ต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในด้านประวัติพัฒนาการของวัฒนธรรมดนตรี คณะเพลงขอทานบ้านทุ่งไผ่ดัก ยังพอสืบค้นประวัติความเป็นมาของคณะฯ ได้สมบูรณ์พอสมควร เนื่องจากป่าอرسุขัง ยังคงมีความทรงจำดี ประกอบกับสมาชิกในวงที่เป็นญาติพี่น้อง ช่วยกันนึกทวนเหตุการณ์ ช่วยเพิ่มเติมและลำดับเหตุการณ์ ทำให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ แต่ประวัติบางช่วง เช่น ชื่อบุคคลและความ

เป็นมาบางส่วนไม่สามารถสืบค้นให้ละเอียดได้ เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ป่าออร์และคณะ จะเกิดตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย และได้มีการจดบันทึกไว้ จึงไม่มีข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ส่วน การสืบทอดนั้นยังไม่มี การสืบทอดงานด้านการแสดงเพลงขอทานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ซึ่งอนาคตอาจสูญ หายหรือเหลือเพียงงานวิจัยเท่านั้น ส่วนรูปแบบอัตลักษณ์ดนตรี โดยเฉพาะรูปแบบของ “ทำนอง” ที่มี การเอื้อนเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญ ถึงแม้ว่าจะมีการบันทึกเป็นโน้ตสากล ก็ยากที่จะร้องได้เหมือนต้นฉบับ จำเป็นจะต้องมีการบันทึกเป็นรูปแบบของไฟล์เสียงเก็บรักษาไว้ ก็ยังคงสามารถรักษาทำนอง ต้นฉบับไว้ได้ สำหรับบทบาทของงานดนตรีกับประเพณีในชีวิตของชุมชน คณะเพลงขอทาน บ้าน หุ่นไก่ดัก ยังคงทำหน้าที่รับใช้ชุมชนอยู่ในปัจจุบัน แต่ในอนาคตอาจขาดหายไป เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญ สองปัจจัยที่กล่าวไปแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ “มหาวิทยาลัย” ที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ (ทุนอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ฟ้ามัย ศรีบัว. 2555. เพลงขอทาน ครุประทีป สุขโสภา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์, สาขาวิชาวิทยาการดนตรีและนาฏศิลป์.
- ศรีจันทร์ น้อยสอาด. 2544. เพลงร้องพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา: เพลงโนเน เพลง ลำภาข้าวสาร และเพลงระบำพื้นบ้าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาดนตรี.
- สำนักงานจังหวัดตราด. (วันที่ 30 กันยายน 2559). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดตราด. สืบค้นจาก www.trat.go.th/

บุคลากร

นางอร สุขัง (นามสกุลเดิม กุมพระ) นางสาวิง วงษ์ทอง (นามสกุลเดิม กุมพระ) และนางมาลี สงวนวงษ์ (นามสกุลเดิม กุมพระ) (2560) คณะเพลงขอทาน วัดหุ่นไก่ดัก จังหวัดตราด